

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران
دسیرخانز دیدهبانی سلامت

مرکز دانش تصادفات و حوادث ترافیک

روند ده ساله مرگ و مصدومیت‌های ترافیکی در ایران

مرگ و مصدومیت‌های ناشی از حوادث ترافیکی در ایران طی دهه اخیر (۱۳۹۳-۱۴۰۳ / ۲۰۱۵-۲۰۲۴) چه روندی داشته است و این تغییرات بر اساس سن، جنس، استان و نوع وسیله نقلیه چگونه بوده است؟

پیام‌های اصلی

- بر اساس اطلاعات سازمان جهانی بهداشت، مرگ‌ومیر ناشی از حوادث ترافیکی در ایران از اوج ۴۰ در هر ۱۰۰ هزار نفر در سال ۲۰۰۵ به ۱۸/۴ در ۱۰۰ هزار نفر در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته است.
- بر اساس اطلاعات سازمان پزشکی قانونی کشور، تعداد مرگ‌ومیر ناشی از حوادث ترافیکی ۱۷,۹۹۴ نفر در سال ۱۳۹۳ به ۱۵,۹۳۲ نفر در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته و سپس دوباره روند افزایشی داشته تا در سال ۱۴۰۲ به ۲۰,۰۴۵ نفر برسد؛ در سال ۱۴۰۳ با ثبت ۱۹,۴۳۵ کشته و ۳۸۱,۴۸۴ مصدوم، نسبت به سال قبل کاهش حدود ۳ درصد در مرگ‌ومیر و ۲,۵ درصد در مصدومیت‌ها را نشان می‌دهد.
- در سال ۱۴۰۳ بیشترین مرگ‌ومیر ناشی از حوادث ترافیکی مربوط به استان‌های فارس (۱,۵۶۰ نفر)، تهران (۱,۴۳۹ نفر) و خراسان رضوی (۱,۳۳۵ نفر) بوده و کمترین مرگ‌ومیر در استان‌های ایلام (۱۵۷ نفر) و کهگیلویه و بویراحمد (۲۳۰ نفر) ثبت شده است.
- خودروهای سواری عامل حدود ۴۵ درصد، موتورسیکلت‌ها ۳۵ درصد و عابران پیاده ۱۵ درصد از مرگ‌های ترافیکی هستند.
- حدود ۸۰ درصد قربانیان مرد هستند؛ بیشترین خطر در گروه سنی ۱۵-۲۹ سال و سالمندان بالای ۷۰ سال گزارش شده است.

مقدمه

حوادث ترافیکی در ایران همچنان یکی از مهم‌ترین علل مرگ و ناتوانی به شمار می‌روند و پیامدهای گسترده‌ای بر نظام سلامت، اقتصاد و کیفیت زندگی جامعه دارند. بررسی روند مرگ و مصدومیت‌های ناشی از این حوادث و مشخص کردن تغییرات در طول زمان و شناسایی تفاوت‌های جغرافیایی به سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران کمک می‌کند تا نقاط تمرکز اجرای مداخلات را مشخص سازند و زمینه‌ی ارزیابی مداخلات انجام شده در سال‌های گذشته را فراهم آورند تا در نهایت بار حوادث ترافیکی کاهش یابد و عدالت در دسترسی به خدمات سلامت محقق گردد.

روش تهیه این مستند

این مستند بر پایه مرور سریع (Rapid Review) تدوین شده و داده‌ها از پایگاه‌های معتبر بین‌المللی مانند WHO و GBD به همراه اطلاعات ملی ایران گردآوری شده است؛ همچنین مرورهای نظام‌مند معتبر و مقالات علمی منتشرشده در مجلات بین‌المللی (BMJ Open، BMC) مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بازه زمانی بررسی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳ انتخاب شد تا روند ده‌ساله اخیر پوشش داده شود و سطح شواهد (Level of Evidence) در انتخاب منابع لحاظ گردید. معیارهای ورود شامل مطالعات و گزارش‌هایی بود که به‌طور مستقیم به روند مرگ و مصدومیت‌های ناشی از حوادث ترافیکی در ایران پرداخته‌اند، اطلاعات کمی معتبر ارائه کرده‌اند و از سطح شواهد قابل قبول برخوردار بوده‌اند.

مهم‌ترین یافته‌ها

- بر اساس اطلاعات سازمان جهانی بهداشت، مرگ‌ومیر ناشی از حوادث ترافیکی در ایران از ۲۲/۴ در هر ۱۰۰ هزار نفر در سال ۱۹۹۷ به اوج ۴۰ در هر ۱۰۰ هزار نفر در سال ۲۰۰۵ رسید و سپس تا ۱۸/۴ در سال ۲۰۲۰ کاهش یافت.
- بر اساس اطلاعات سازمان پزشکی قانونی کشور روند مرگ‌ومیر از ۱۷,۹۹۴ نفر در سال ۱۳۹۳ به کمترین میزان ۱۵,۹۳۲ نفر در سال ۱۳۹۵ رسید و سپس دوباره افزایش یافت تا ۲۰,۰۴۵ نفر در سال ۱۴۰۲؛ در سال ۱۴۰۳ تعداد ۱۹,۴۳۵ کشته و ۳۸۱,۴۸۴ مصدوم ثبت شد که کاهش حدود ۳ درصد در مرگ و ۲.۵ درصد در مصدومیت‌ها نسبت به سال قبل نشان می‌دهد.
- بر اساس اطلاعات سازمان پزشکی قانونی ایران، بیشترین تلفات سال ۱۴۰۳ مربوط به استان‌های فارس (۱,۵۶۰ نفر)، تهران (۱,۴۳۹ نفر) و خراسان رضوی (۱,۳۳۵ نفر) بوده است؛ کمترین تلفات در استان‌های ایلام (۱۵۷ نفر) و کهگیلویه و بویراحمد (۲۳۰ نفر) ثبت شده است.
- استان قم با میانگین ۴۸۰ مصدوم در هر ۱۰۰ هزار نفر بالاترین و استان سیستان و بلوچستان با ۱۵۰ مصدوم در هر ۱۰۰ هزار نفر پایین‌ترین میزان مصدومیت را در بازه ۱۳۹۳-۱۴۰۳ ثبت کرده‌اند.
- پس از یک دهه کاهش، مرگ‌ومیر ناشی از تصادفات که از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۶ روند نزولی داشت، از سال ۲۰۱۷ دوباره روند افزایشی پیدا کرده و این افزایش تا سال ۲۰۲۲ ادامه یافته است.
- توزیع نابرابر خدمات اورژانس در استان‌ها به عنوان یکی از عواملی مطرح شده است که پیامدهای مرگ و مصدومیت اثر گذاشته است.
- حدود ۶۴ درصد مرگ‌ها در جاده‌های بین‌شهری، ۲۸ درصد در شهری و ۸ درصد در روستایی رخ داده است.
- حدود ۸۰ درصد قربانیان مرد هستند و گروه سنی ۱۵-۲۹ سال بیشترین سهم را دارد.
- خودروهای سواری عامل حدود ۴۵ درصد، موتورسیکلت‌ها ۳۵ درصد و عابران پیاده ۱۵ درصد از مرگ‌های ترافیکی هستند.

شکاف‌های دانشی

- نیاز به یکپارچه‌سازی منابع داده‌ای در کشور شامل پزشکی قانونی، پلیس راهور، بیمارستان‌ها برای برآورد دقیق بار و هزینه‌های مرتبط با حوادث ترافیکی

منابع

1. Sadeghian F, Mehri A, Ghodsi Z, et al. Road traffic injuries and associated mortality in the Islamic Republic of Iran, 2020–1997. East Mediterr Health J. 2023;29(10):796–803.
2. Zarrin Z, Gholamizadeh K, Talebi-Ghane E, Ayubi E, Hamidi O. Understanding road accident injury dynamics in Iran: a growth mixture modelling perspective. BMJ Open. 2025;15(2):e084036.
3. Taherian MR, Maleki F, Talebi M, et al. Rising trend in traffic accident mortality in Iran after a decade of decline (2022–2006): time to raise the alarm. BMC Public Health. 25:1808;2025.
4. Kolivand P, Saberian P, Azari S, et al. Road Traffic Injuries in Iran: Epidemiology and Equitable Distribution of Emergency Services. Bull Emerg Trauma. 2024;12(4):177–184.
5. Prevalence of Road Traffic Accidents in Iran: A Systematic Review, GIS and Meta-Analysis. Iran Red Crescent Med J. 2018;20(10):1–10.

گزاره‌برگ حاضر توسط مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران تهیه شده است.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران، سازمانی است که برای دیده‌بانی وضعیت سلامت، تولید و ترویج به‌کارگیری شواهد علمی مورد نیاز برنامه‌ریزان و سیاستگذاران سلامت در سطح ملی ایجاد شده است. تمرکز اصلی فعالیت‌های مؤسسه بر روی نتایج و پیامدهای اقدامات و مداخلات انجام شده در حوزه سلامت است. مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران در تلاش است با عمل به رسالت خود به‌عنوان دیده‌بان سلامت کشور با استفاده از همه توان دانشی داخل کشور و به‌کارگیری ظرفیت‌های بین‌المللی، ضمن پیش‌بینی روندها و رصد شاخص‌های نظام سلامت؛ با استفاده از تجربیات سایر نظام‌های سلامت، مداخلات مؤثر برای اصلاحات در نظام سلامت را طراحی و توصیه کند و در صورت اجرای آن‌ها به ارزیابی و پایش مداخلات می‌پردازد. از سویی به‌عنوان مرجع و مشاور تأمین شواهد علمی تصمیم‌گیران سلامت در کشور و دیده‌بانی منطقه شناخته شده و از این طریق مجریان و متولیان حوزه سلامت را در دستیابی به جامعه سالم یاری می‌کند.

بلوار کشاورز، خیابان وصال شیرازی،
خیابان بزرگمهر شرقی، پلاک ۷۰

nihr.tums.ac.ir